

Тема І.

Основи пам'яткознавства.

План:

- 1.** Пам'яткознавство. Предмет і завдання курсу.
- 2.** Проблеми термінології. Основні поняття та терміни пам'яткознавства.
- 3.** Класифікація історико-культурних пам'яток.
Види і категорії пам'яток.

Література

- Закон України про охорону культурної спадщини // Відомості Верховної ради. - 2000.- № 39.- ст. 333.
- Акуленко В.І. Охорона пам'яток культури в Україні (1919-1991 рр.). - К., 1991.
- Боярский П.В. Классификация памятников науки и техники. - М., 1981.
- Боярский П.В. Введение в памятниковедение. - М., 1990.
- Горбик В.О., Денисенко Г.Г. Проблеми дослідження і збереження пам'яток історії та культури в Україні/ /УІЖ. – 2003.- № 3.

Література

- Заремба С.З. Теоретичні проблеми та історія пам'яткознавства// Праці центру пам'яткознавства.- 2002.- вип. 4.
- Игнаткин И.А. Охрана памятников истории и культуры. - К., 1990.
- Телегін Д.Я. Основні проблеми охорони пам'яток археології на сучасному етапі. - К., 1978.

1. Пам'яткознавство.

Предмет і завдання.

Пам'яткознавство — наукова дисципліна, що вивчає пам'ятки історії та культури, виробляє засади їх обліку, реставрації, консервації, зберігання в історико-придньому середовищі та в окремих сховищах (музеях, архівах, бібліотеках, приватних колекціях).

Об'єктом курсу є пам'ятки історії та культури, що зберігаються на території України

Предмет курсу – вивчення історії розвитку пам'яткознавства, понятійного апарату, основних методів та специфіки реставрації і консервації історико-культурних пам'яток, відповідної правової бази, що у сукупності створює підвалини наукової дисципліни – пам'яткознавства та сприяє визначенню проблем реставрації і консервації пам'яток.

Завдання курсу:

- виявити, структурувати й проаналізувати попередні дослідження в галузі історії розвитку пам'яткознавства (XVIII – початку ХХІ ст.), з'ясувати весь спектр питань організації і проведення реставраційних і консерваційних робіт різних видів пам'яток;
- розглянути загальні тенденції історії розвитку охорони пам'яток;

- познайомитися з базовими термінами, уточнити понятійний апарат пам'яткознавства, проблем охорони та процесів реставрації і консервації пам'яток;
- розглянути правову базу України щодо охорони, реєстрації та реставрації національного культурного надбання;
- охарактеризувати головні світові та регіональні програми, що стосуються питань збереження та охорони історико-культурної спадщини;

- проаналізувати стан, виявити проблеми реалізації програми створення Державного реєстру пам'яток України;
- розглянути критерії та класифікацію історико-культурних пам'яток;
- на основі узагальнення досвіду пам'яткоохоронної діяльності визначити основні вимоги та специфічні особливості обліку, збереження, опису, реставрації і консервації пам'яток.

Охорона пам'яток – це комплекс заходів з боку держави і наукової громадськості по їх збереженню.

Охорона пам'яток включає:

- організацію обліку;
- державний контроль за охороною і використанням пам'яток;
- належне утримання, захист, попередження руйнування, передчасного “старіння”, або необгрунтованого переміщення;

Охорона пам'яток включає:

- реставрація, реабілітація, консервація, відповідне використання об'єктів історико-культурної спадщини;
- пропаганда пам'яток;
- Встановлення відповідальності за порушення законодавства з охорони пам'яток.

Форми охорони пам'яток:

- Офіційна (державна);
- наукова;
- практична;
- громадська.

2. Проблеми термінології. Основні поняття та терміни пам'яткознавства.

Пам'ятка - це об'єкт історико-культурної спадщини, історично-сформоване місце, споруда, творчий витвір, залишки або сукупності, пов'язані з ними, природні або створені людиною елементи.

Об'єкт історико-культурної спадщини - є пам'яткою (незалежно від стану збереженості), яка донесла до сьогодення автентичні цінності історичного, архітектурного, археологічного, мистецького, наукового, технічного, містобудівного, етнографічного та ін. характеру.

Пам'ятки історії та культури — є архітектурні споруди, монументи, некрополі, пам'ятні місця і пов'язані з історико-культурним життям народу і держави, твори матеріальної і духовної культури, що становлять історичну, наукову, художню вартість.

Пам'ятки археології – залишки давніх городищ, курганів, укріплень, тощо.

Пам'ятки історії – місця, де відбувалися певні історичні події, а також пам'ятники, монументи та меморіали, створені на їх відзнаку.

Пам'ятки архітектури (різних часів і стилів) - культові, оборонні, інженерні, житлові та громадські споруди – кам'яний літопис історії України, в якому відображено художній геній народу.

Палацово-паркові ансамблі – рідкісні пам'ятки культури, що своєрідно поєднують архітектуру та паркове мистецтво.

